

Volume 10, Issue 7, November 2023, p. 40-58

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3482>

ArticleHistory:

Received

30/10/2023

Accept

29/11/2023

***Available
online***

30/11/2023

EXAMINING THE CRISIS MANAGEMENT SITUATION OF SCHOOLS ACCORDING TO TEACHER PERCEPTIONS

ÖĞRETMEN ALGILARINA GÖRE OKULLARIN KRİZ YÖNETİM DURUMUNUN İNCELENMESİ

Yusuf Kılınç¹
Akif Suna²
Vedat Bayram³

Abstract

The aim of this study is to evaluate the crisis management status of schools according to teachers' perceptions. The research was conducted using the sequential explanatory model, which is one of the mixed research models. The quantitative dimension of the research was conducted with the survey model and the qualitative dimension was conducted with the case study model. The sample of the study consists of 390 teachers selected using simple random sampling technique. Crisis Management Scale was used as the data collection tool for the quantitative dimension of the study. Semi-structured interview form was used as the data collection tool of the qualitative dimension of the study. SPSS package program was used to analyze quantitative data and descriptive analysis technique was used to analyze qualitative data. Regarding the quantitative dimension of the study, it was found that teachers' perception levels were at the level of undecided in the general school crisis management scale and communication and coordination sub-dimensions, agree in the organizing sub-dimension, and disagree in the planning sub-dimension. There was no significant difference between the perceptions of teachers regarding gender, marital status, educational status, socioeconomic environment of the school in general and in all sub-dimensions. While there was a significant difference between teachers' perceptions according to the age variable in the planning sub-dimension, there was no significant difference in the overall scale and in the communication, organizing and coordination sub-dimensions. According to the years of service variable, a significant difference was found between teachers' perceptions in the overall scale and all sub-dimensions. In the qualitative dimension of the research, opinions on suggestions for school management, teachers, students and MoNE for improving crisis management situations in schools were expressed.

Keywords: Crisis Management, Disaster, Emergency, Teacher Opinions.

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, ysf_klnc07@hotmail.com, ORCID: 0009-0008-7834-2082

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, akifsuna33@hotmail.com, ORCID: 0009-0001-7327-0891

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, vedat47@msn.com, ORCID: 0009-0006-8306-4668

Özet

Bu araştırmanın amacı öğretmen algılarına göre okulların kriz yönetim durumunu değerlendirmektir. Araştırma, karma araştırma modellerinden olan sıralı açıklayıcı model kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın nicel boyutu tarama modeliyle, nitel boyutu durum çalışması modeliyle yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Mardin ilindeki resmi okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, basit seçkisiz örneklem tekniği kullanılarak seçilen 390 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın nitel boyutunun çalışma grubu, maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği ile seçilen 25 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel boyutunun veri toplama aracı olarak Adıgüzel (2007) tarafından geliştirilen Kriz Yönetim Ölçeği kullanılmıştır. Nicel veriler, çevrim içi ortamda toplanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunun veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde SPSS paket programı, nitel verilerin analizinde betimsel analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin öğretmen algı düzeyleri, okul kriz yönetim ölçeğinin geneli ile iletişim ve koordinasyon alt boyutlarında kararsızım, örgütlenme alt boyutunda katılıyorum, planlama alt boyutunda da katılmıyorum düzeyinde olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre durumu değişkenlerine ilişkin öğretmen algıları arasında ölçeğin geneli ve tüm alt boyutlarda anlamlı fark bulunmamıştır. Yaş değişkenine göre öğretmen algıları arasında planlama alt boyutuna anlamlı fark bulunurken ölçeğin geneli ile iletişim, örgütlenme ve koordinasyon alt boyutlarında anlamlı fark bulunmamıştır. Hizmet yılı değişkenine göre ölçeğin geneli ile tüm alt boyutlarında öğretmen algıları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Araştırmanın nitel boyutunda ise okullarda kriz yönetim durumlarının geliştirilmesi için okul yönetimine, öğretmenlere, öğrencilere ve MEB'e yönelik önerilere ilişkin görüşler belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kriz Yönetimi, Afet, Acil Durum, Öğretmen Görüşleri.

GİRİŞ

Kriz; hastalık veya savaş zamanında durumun iyiye gitmesine veya daha da kötüleşmesine neden olacak karar verme anı (Baltaş, 2004), kurum içinde yolunda gitmeyen, müdahale gerektiren olaylar (Tüz, 2014), bir örgütün öngörme ve önleme sistemlerinin devre dışı kalmasına neden olan, örgütün hedeflerine ulaşmasında engeller çıkaran ve acil kararlar verilmesini gerektiren olaylar (Pira ve Sohodol, 2015) olarak tanımlanmaktadır. Kriz, kavram olarak ne kadar olumsuz özellikler barındırsa da bazen krizler örgütlerin daha yüksek başarıya ulaşması için bir sıçrama tahtası görevi üstlenmektedir (Çetin, 2001). Krizler; örgütler, yöneticiler ve örgütlerde çalışan insanlar için fırsatlar barındırabilmektedir. Krizlerin fırsata çevrilebilmesi için iyi yönetilmesi gerekmektedir. Krizler ortaya çıktığı anda iyi bir yönetim sağlanırsa örgütte yenilikçi değişimler yaşanabilir, yeni stratejiler geliştirebilir, diğer örgütler ile rekabet kazanma becerileri elde edebilir ve alışılmış yöntem tarzının dışına çıkılıp daha faydalı yönetim tarzlarının benimsenmesini sağlayabilmektedir (Tutar, Kocabay ve Arıç, 2007). Krizlerin ortaya çıkması ile birlikte örgütler güçlü ve zayıf yönlerini görebilmekte (Bozgeyik, 2004), yeni sürece uyumunu kolaylaştıracak stratejiler elde edebilmekte (Genç, 2005), piyasadaki rekabet ortamından faydalanarak avantaj elde edebilmekte ve bu durumdan sosyoekonomik çıkar sağlayabilmektedir (Aydemir ve Demirci, 2005).

Kriz durumları kötü durumlar gibi görünmesine rağmen doğru şekilde yönetilmesi ile örgütler büyük avantajlar sağlayabilmektedir. Kriz yönetim sürecinin kötü olması sonucunda örgütte merkezi otoriteye karşı personel korku duymakta, paniğe kapılmakta, yanlış kararlar alınmasına neden olmakta, hedeflerden sapılmasına yanlış hedeflere yönlmesine ve örgütte çalışan insanlar arasında güven duygusunun kaybolmasına neden olmaktadır (Kovoor-Misra, Clair ve Bettenhausen, 2001). Krizler örgütlerdeki iletişimin bozulmasına, koordinasyon yetersizliğinin yaşanmasına, görev ve yetki konularında karmaşaların yaşanmasına neden olabilmektedir (Özdevecioğlu, 2002). Krizler örgütlerde merkezileşmenin artmasına, örgütte çalışan insanlar arasında gerilimin oluşmasına, insanlardaki zihinsel becerilerin daralmasına, alınan kararların niteliksiz

olmasına neden olabilmektedir (Dinçer, 1998). Görüldüğü gibi krizler doğru şekilde yönetilmediği takdirde örgüt için birçok olumsuz duruma yol açabilmektedir.

Okullar, toplumların en önemli yapı taşı konumunda bulunmaktadır. Okulların toplum için böylesine önemli bir noktada bulunması krizlere karşı hazırlık olmasını gerekli kılmaktadır. Okullarda kriz durumlarına karşı eğitilmiş ekipler kurmak, plan ve program dâhilinde süreci yönetmek, tatbikatlar yapmak okulların belirlenen hedeflerine ulaşmasında ve kriz durumunu en az riskle atlattırmasında oldukça önemlidir (Bıyıkoğlu, 2020). Günümüzde okullarda kriz olarak tanımlanan faktörlerin sadece doğal afetler ve sabotaj gibi faktörler olduğu görülmektedir. Zamanın değişmesi ve ilerlemesi ile birlikte krizlerin farklılaştığı ve krizlere olan bakışların değiştiğini göstermektedir. Okulların kriz durumları ile etkili bir şekilde baş edilebilmesi için ilgili yönetmelikler ve yasal düzenlemeler ışığında okulun fiziki yapısını, kaynaklarını, özelliklerini göz önüne alarak kriz çalışmaları yapmaları gerekmektedir. Okullarda krizlerin önlenmesine yönelik yapılan çalışmalar krizlerin önlenmesi, olumsuz etkilerinin azaltılması, sürecin nitelikli bir şekilde yönetilmesi, etkili stratejilerin geliştirilmesi gibi çalışmalar olmalıdır (Sayın, 2008).

Bir okulun güvenli olması krizlere karşı önlemlerin yüksek olduğunu göstermektedir. Okulun güvenliğine ilişkin önlemlerin alınması öğrencilerin beklediği desteği görmelerini sağlamakta, öğrenci ile okuldaki herkesin bağının kuvvetli olmasını sağlamaktadır. Okullarda güvenliğin sağlanmasına yönelik önlemler alınması krizlerin önlenmesinde oldukça önemli bir noktada bulunmaktadır (Ögel, Tarı ve Yılmazçetin, 2005). Önlem alınmasının oluşabilecek krizlerin en az zararlı atlatılmasını sağlayabileceği düşünülmektedir (Dönmez, 2001). Bu noktada paydaşların bir arada hareket etmesi önemlidir. Bir ekosistemin tüm parçaları gibi birbirine bağlı ve birbirini etkileyen bu paydaşlar tek başlarına belli bir seviyeye kadar yeterli olabilmektedir (Kavan ve Özdaş, 2022).

Okullarda krizlerin başarılı bir şekilde kontrol edilmesinde okulların kriz durumlarına karşı planlarının olması, okullarda kriz yönetim ekiplerinin bulunması ve yeterli şekilde tatbikatlar yapılması gerekmektedir (Gerçik, 2002). Okulların kriz durumları ile başa çıkabilmesi için planlar yapması, krizlere hazırlık olunmasını sağlamakta, okul yöneticilerinin kriz yönetiminde hangi seviyede olduğunu göstermekte ve eksikliklerin belirlenip giderilmesinde önem taşımaktadır (Adams ve Kritsonis, 2006). Okullarda kriz planları oluşturulurken okulun hedefi, kriz olduğunda uygulayacağı stratejiler, kriz yönetim ekibinin hangi üyelerden oluşacağı, kriz durumları ile ilgili kayıtların ne zaman nerede saklanacağı, kriz müdahalesinin nerde yapılacağı gibi faktörler dikkate alınmalıdır (Brock vd., 2000).

Okullaşma oranının artması ve eğitimde yeni politikaların belirlenmesi öğrenci sayısının artışına etki etmektedir. Okullarda öğrenci sayısının artması ile birlikte yaşanan olumsuz durumlarda da artış yaşanmaktadır. Okulların kriz durumlarından en az zararlı çıkabilmesi için kriz durumlarına karşı hazırlıklı olması gerekmektedir. Okulların kriz durumlarına hazırlıklı olması ise kriz durumlarına karşı planlarının olması ve eğitilmiş bir ekibin varlığı ile mümkün olabilmektedir (Adıgüzel, 2007). Kriz durumları her okul için farklılık gösterebilmektedir. Her okul kendi şartları doğrultusunda kriz şartlarını belirlemeli ve bu şartlara göre düzenlemeler yapmalıdır. Yaşanan bir olay bazı okullar için önemli sıkıntılar ortaya çıkarabiliyorken bazı okullar için ise herhangi bir sıkıntıya sebep olmayabilmektedir. (Karaağaç, 2013).

Türkiye'deki okulların doğal afetlere hazırlıklı durumda olması için okul personelinin kriz yönetimi yeterliliğine sahip olması gerekmektedir. Okul personelinin bu konuda eğitim alması hem okulların daha güvenilir olmasını sağlamakta hem de herhangi bir doğal afet zamanında okulların güvenli bir sığınak olarak kullanılmasını sağlayabilmektedir (Ocak, 2006).

Okulların kriz durumları ile aniden karşı karşıya kalması yerine gerekli analizlerin yapılması sonucunda hazırlıklı olunması kriz süreçlerinin başarılı şekilde yönetilmesi açısından önem taşımaktadır. Türkiye'de okulların kriz durumları ile baş etme durumları üzerinde yapılan çalışmalara bakıldığında okullarda yeterli hazırlığın olmadığı ve okul

personelinin kriz yönetimi konusunda yeterli bilgi ve becerilere sahip olmadığı belirtilmektedir (Aksu ve Deveci, 2009; Döş ve Cömert, 2012).

Bu araştırmada öğretmen algılarına göre okulların kriz yönetim durumunun değerlendirilmesi ve çözüm önerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma Türkiye'nin deprem kuşağında bulunması ve diğer doğal afetlerin sık yaşanma potansiyeli taşımasından dolayı önem taşımaktadır. Okulların krizlere karşı hazırlık durumlarının öğretmen algılarına göre analiz edilmesi ve olası çözüm önerilerinin sunulmasının okul yöneticilerine, öğretmenlere, eğitim ile ilgili diğer paydaşlara katkı sunması hedeflenmektedir. Bu kapsamda araştırmanın ana problem cümlesi "Öğretmen algılarına göre okulların kriz yönetimi algıları ne düzeydedir?" şeklinde ifade edilmiştir. Bu bağlamda araştırmada kullanılan karma yöntemin;

A) Nicel boyutunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmen algılarına göre okulların kriz yönetimi algıları ne düzeydedir?
2. Okulların kriz yönetim düzeylerine ilişkin öğretmen algılarına arasında cinsiyet, medeni durum, hizmet yılı, yaş, eğitim durumu ve okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre değişkenlerine göre anlamlı fark var mıdır?

B) Nitel boyutunda aşağıdaki soruya cevap aranmıştır.

1. Okullarda kriz yönetimlerinin geliştirilmesine yönelik olarak öğretmenler tarafından neler önerilmektedir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Öğretmen algılarına göre okulların kriz yönetim durumunun tespit edilmesinin amaçlandığı bu araştırmada karma araştırma yöntemlerinden sıralı açıklayıcı model kullanılmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin zayıf yönlerini telafi edebilecek gücü olan karma yöntem araştırması (Creswell ve Plano Clark, 2015), biri kapalı uçlu diğeri açık uçlu verilerden elde edilen iki farklı bakış açısının oluşmasını sağlayarak, araştırmadan tek yöntemle elde edilen veriden daha fazlasını elde etme imkânı sağlamaktadır. Sıralı açıklayıcı modelin amacı araştırma için verilerin toplanmasında ve analizinde nicel verilerle başlanıp daha sonra nicel sonuçları açıklamak için nitel verilerin eklenmesidir (Creswell, 2020).

Nicel Boyuta Ait Bilgiler

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın nicel boyutunda nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Bu araştırma modeli, güncelliğini koruyan veya geçmişte yaşanmış bir durumun, olayın tasvir edilmesini sağlayan bir araştırma modeli yaklaşımıdır. Tarama araştırma modeli çalışmanın doğasına müdahale etmeden çalışmayı kendi doğal koşulları içinde, herhangi bir etkide bulunmadan, değişiklik yapmadan bir durumu, olayı veya nesneyi tanımlamaya çalışmaktadır. Tarama araştırma modeli birim sayısının fazla olduğu evren hakkında genel bir kanıya ulaşmak için evrenden veya belli bir bölümünden alınan örneklem grubu üstünde çalışılmasını, araştırma yapılmasını sağlayan araştırma modelidir (Karasar, 2022).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Mardin ili Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmî okullarda çalışan 13058 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde ise basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Basit seçkisiz, örnekleme yöntemi esas alınan birimlerin seçilme ihtimallerinin birbirine eş değer olmasını sağlamaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Bu kapsamda örneklem, basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen ve 2022-2023 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Mardin ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda çalışan 390 öğretmenden oluşmuştur. Araştırmanın örnekleme dair demografik veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Veriler

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Kadın	81	20,8
	Erkek	309	79,2
Medeni Durum	Bekâr	141	36,2
	Evli	249	63,8
Eğitim Durumu	Lisans	336	86,2
	Lisansüstü	54	13,8
Kıdem Yılı	0-5 Yıl	87	22,3
	6-10 Yıl	192	49,2
	11-15 Yıl	69	17,7
	16 Yıl ve Üstü	42	10,8
Yaş	20-30	60	15,4
	31-40	288	73,8
	41 Yaş ve Üstü	42	10,8
Okulun Bulunduğu Sosyoekonomik Çevre	Düşük	153	39,2
	Normal	210	53,8
	Yüksek	27	6,9

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan kadın öğretmen sayısının 81 (%20,8), erkek öğretmen sayısının 309 (%79,2) olduğu görülmektedir. 0-5 arası hizmet yılına sahip 87 (%22,3), 6-10 hizmet yılına sahip 192 (%49,2), 11-15 hizmet yılına sahip 69 (%17,7) 16 ve üstü hizmet yılına sahip 42 (%10,8) öğretmenin olduğu görülmektedir. 20 ve 30 yaşları arasında 60 (%15,4), 31-40 yaşları arasında 288 (%73,8), 41 ve üzeri yaşlarda olan 42 (%10,8) öğretmenin olduğu görülmektedir. Okulun bulunduğu sosyoekonomik çevrenin düşük olduğu bölgede 153 (%39,2), normal olduğu bölgede 210 (%53,8), yüksek olduğu bölgede 27 (%6,9) öğretmenin olduğu görülmektedir. Medeni duruma ilişkin veriler incelendiğinde evli öğretmenlerin 249 (%63,8), bekâr öğretmenlerin 141 (%36,2) olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan Kriz Yönetimi Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını Adıgüzel (2007) yapmıştır. Ölçek, beşli likert yapıda olup 21 madde ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Planlama boyutu 16, 17, 18, 19, 20, 21. Maddelerden, iletişim boyutu 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10 ve 11. maddelerden, örgütlenme boyutu 1 ve 2. maddelerden, koordinasyon boyutu 9, 12, 13, 14 ve 15. maddelerden oluşmaktadır. Ölçeğe bir güvenilirlik maddesi eklenmiş olup güvenilirlik maddesine doğru cevap vermeyen katılımcılar analiz dışında tutulmuştur. Ölçeğin puanlanması "kesinlikle katılmıyorum=1, katılmıyorum=2, kararsızım=3, katılıyorum=4, kesinlikle katılıyorum=5" şeklindedir. Ölçekten alınan en yüksek puan 105, en düşük puan ise 21 puandır. Katılımcılara ait cinsiyet, kıdem yılı, medeni durum, eğitim durumu, okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ve yaş değişkenine ilişkin bilgiler kişisel bilgi formu aracılığı ile toplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplamak için çevrim içi olarak hazırlanan iki Kriz Yönetimi Ölçeği formu kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, Google Form aracılığıyla çevrim içi olarak toplanmıştır. Google Form ile daha fazla öğretmene ulaşılması ve daha hızlı bir şekilde veri toplanması amaçlanmıştır. Hazırlanan Google Form bağlantısı sosyal medya aracılığıyla Mardin'deki öğretmenlere gönderilmiştir. Google Form içeriğinde araştırmaya yönelik açıklamalar ve araştırmaya katılımın gönüllülük esaslı olduğu belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verilerinin analizi için hazırlanan ölçek formunun öğretmenlere ulaştırılması ve uygulanması sonucu elde edilen veriler SPSS 25.00 programı kullanılarak analizler yapılmıştır. Çalışmada hangi istatistik analiz tekniklerinin

kullanılacağını belirlemek için normallik testi yapılmış olup verilerin normal dağıldığı belirlendikten sonra parametrik testlerin kullanımına karar verilmiştir.

Tablo 2. Kriz Yönetimi Ölçeğine Ait Normallik Analizi Değer Aralıkları

Alt Boyut	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Planlama	.231	-.695
Örgütlenme	-.561	-.346
Koordinasyon	-.063	-.538
İletişim	.014	-.371
Genel	.067	-.478

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde tüm alt boyutlara ve ölçeğin genel boyutuna ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1.96 ile -1.96 arasında olduğu görülmektedir. Yapılan Kolmogorov Smirnov analizi çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında bulunması verilerin normal dağıldığının kanıtı olarak gösterilmektedir (George ve Mallery, 2010; Mertler ve Vannatta, 2005). Kullanılan analiz programı sonucunda araştırmaya ilişkin ortalama, yüzde ve frekans değerleri, ANOVA, t-testi ve Tukey analizi gibi analiz sonuçları elde edilmiştir.

Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırma sonuçlarının geçerli ve güvenilir olması bilimsel çalışmaların en önemli faktörlerindedir. Bilimsel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik oluşturmak için kullanılan bu yöntem en yaygın yöntemlerden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmanın güvenilirlik analizi için Kriz Yönetimi Ölçeğine ait Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısına bakılmıştır. Kriz Yönetimi Ölçeğine ait Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .951 olarak bulunmuştur. Ulaşılan bu değer .70'ten daha büyük bir değere sahip olması çalışmada kullanılan ölçeklerin yeterli düzeye sahip olduğu ve geçerli, güvenilir olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk vd., 2016). Bu analiz ile elde edilen güvenilirlik katsayı değerinin 0-1 aralığında bir değer alması ve bu değer 1'e yakın olması çalışmada kullanılan ölçme aracının güvenilirliğinin arttığını göstermektedir (Ural ve Kılıç, 2006).

Tablo 3. Kriz Yönetimi Ölçeğine Ait Cronbach Alpha Güvenirlik Analizi

Boyutlar	Madde sayısı	Cronbach Alpha Değeri
Planlama	6	.882
Örgütlenme	2	.760
Koordinasyon	5	.833
İletişim	8	.898
Genel	21	.951

Tablo 3'teki verilere bakıldığında Kriz Yönetimi Ölçeği planlama boyutuna ait güvenilirlik katsayı değerinin .882, örgütlenme boyutuna ait güvenilirlik katsayı değerinin .760, koordinasyon boyutuna ait güvenilirlik katsayı değerinin .833, iletişim boyutuna ait güvenilirlik katsayı değerinin .898, genele ait güvenilirlik katsayı değerinin .951 olduğu görülmektedir. Adıgüzel (2007) Kriz Yönetim Ölçeği üzerine yaptığı geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ölçeğin geneline ait güvenilirlik katsayısını .932, planlama boyutuna ait güvenilirlik katsayısını .880, örgütlenme boyutuna ait güvenilirlik katsayısını .818, koordinasyon boyutuna ait güvenilirlik katsayısını .763 olarak elde etmiştir.

Tablo 4. Aritmetik Puana Göre Kriz Yönetim Ölçeği Değerlendirme Puan Aralıkları

Ağırlık Puanı	Puan Aralığı	Katılma Sıklığı
1	1.00 – 1.79	Kesinlikle Katılmıyorum
2	1.80 – 2.59	Katılmıyorum
3	2.60 – 3.39	Kararsızım
4	3.40 – 4.19	Katılıyorum
5	4.20 – 5.00	Kesinlikle Katılıyorum

Çalışmada kullanılan Kriz Yönetim Ölçeğine ait maddeler 5'li likert tipindedir. Kriz Yönetim Ölçeğinin aritmetik puana göre değerlendirilme puanları tablo 4'te verilmiştir.

Nitel Boyuta Ait Bilgiler

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın nitel boyutunda nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Durum çalışması modelinde yapılan araştırmalar belirli bir konu ile ilgili sistematik olarak veri toplanmaktadır. Toplanan veriler derinlemesine betimlenip incelenmektedir (Merriam, 2013). Bu araştırmada öğretmen görüşlerine göre okulların kriz yönetim durumunu derinlemesine betimleyip ortaya çıkartılması hedeflendiği için durum çalışması modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın nitel kısmında okulların kriz yönetim durumlarının incelenmesine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amacı ile Mardin ili Kızıltepe ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 2022-2023 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde farklı okullarda görevine devam eden 9'u kadın 16'sı erkek olmak üzere toplam 25 öğretmen araştırmanın çalışma gurubunu oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde maksimum çeşitlilik örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çünkü nitel araştırma deseninde konuya ilişkin tecrübeleri olan kişilerin kullanılmasında maksimum çeşitlilik örneklem yöntemi tercih edilmektedir (Creswell, 2020; Glesne, 2012). Araştırmada konuya ilişkin tecrübeleri olan katılımcıların seçilmesi maksimum çeşitlilik örneklem yönteminin kullanıldığını göstermektedir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Bilgiler

Değişken	Grup	f
Cinsiyet	Kadın	9
	Erkek	16
Hizmet Yılı	0-5 Yıl	6
	6-10 Yıl	9
	11-15 Yıl	8
	16 ve Üstü Yıl	2
Eğitim Durumu	Lisans	24
	Lisansüstü	1
Yaş	20-30 Yaş	9
	31-40Yaş	12
	41 ve Üzeri Yaş	4
Medeni Durum	Bekâr	7
	Evli	18

Tablo 5'teki öğretmenlere ait bilgiler incelendiğinde çalışma grubunda 9'u kadın ve 16'sı erkek öğretmenin olduğu görülmektedir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin 24'ü lisans 1'i lisansüstü eğitim düzeyinde bulunmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin hizmet yılına bakıldığında 6 öğretmenin 0-5 yıl, 9 öğretmenin 6-10 yıl, 8 öğretmenin 11-15 yıl ve 2 öğretmenin 16 ve üstü hizmet yılı olduğu görülmektedir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin yaş düzeylerine bakıldığında 9 öğretmenin 20-30 yaşları arasında, 12 öğretmenin 31-40 yaşları arasında ve 4 öğretmenin ise 41 ve üzeri yaş düzeyinde olduğu görülmektedir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin medeni durumuna bakıldığında ise 18 öğretmenin evli 7 öğretmenin ise bekâr olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada nitel veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları nitel çalışmalarda başvurulan en yaygın yöntemler içerisinde bulunmaktadır (Seidman, 2006). Görüşme formunun ilk bölümünde araştırmaya katılan katılımcılara ait kişisel bilgiler yer almaktadır. Bu katılımcılar aynı zamanda nicel verilere de katkıda bulunmuştur. Kişisel bilgiler içerisinde katılımcıların hizmet yılı, yaşı, cinsiyeti, eğitim seviyesi ve medeni duruma ait bilgiler yer almaktadır. Görüşme formunun ikinci bölümünde ise araştırma soruları doğrultusunda oluşturulan 1 görüşme sorusu yer almaktadır. Araştırmanın sorularının

oluşturulmasında alanyazın taraması yapılmıştır. Yapılan alanyazın taraması sonucunda 4 soruluk bir havuz oluşturulmuştur. Araştırma sorularının araştırmaya uygun olması için eğitim yönetimi alanından bir akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Araştırma soruları üzerinde alan uzmanının yaptığı incelemeler ve elemeler sonucunda 3 sorunun elenmesine karar verilmiş ve kalan sorunun araştırmanın nitel bölümünün temsil edilmesinde yeterli olduğuna karar verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda “Okullarda kriz yönetimlerinin geliştirilmesi için neler önermektedir?” görüşme sorusu yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel verilerinin toplanması sürecinde Mardin ili Kızıltepe ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenler ile yüz yüze ön görüşmeler yapılmıştır. Görüşme formu katılımcılara uygulanmadan önce araştırmanın amacı, önemi, verilerin nerelerde kullanılacağına dair bilgi verilmiştir. Ön görüşme sonrasında araştırmaya katılımda bulunmak isteyen öğretmenlere asıl görüşmelere dair bilgiler verilmiştir. Görüşmenin yapılacağı yer, tarih, saat belirlenip bu durumlara göre öğretmenlerden randevu alınmıştır. Öğretmenleri ile yapılan görüşmeler ortalama 10-15 dakika aralığında sürmüştür. Öğretmenlerden toplanan veriler yazıya geçirildikten sonra katılımcı teyidi sağlanmıştır. Araştırmanın verileri toplandıktan sonra nitel araştırma tekniklerin betimsel analiz ile verilerin analizi yapılmıştır. Betimsel analiz tekniğinde veriler daha önceden belirlenmiş olan temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada elde edilen veriler öncelikle kodlanmış ve daha sonra ilişkili kodlar bir araya getirilerek, alt temalar oluşturulmuştur. Öğretmenlere ait veriler doğrudan alıntılarda öğretmenlerin isimleri yerine kodlar kullanılarak gizlilik sağlanmıştır. Araştırmaya katılım gösteren her bir öğretmene K1, K2, K3... şeklinde kodlar verilmiştir.

Verilerin Geçerlik ve Güvenirliliği

Bu araştırmadaki nitel verilerin geçerlilik ve güvenirliliğini sağlamak için tüm katılımcılara ait verilerin analiz işlemi bittikten sonra tema, kod listeleri yapılmış ve oluşturulan bu listelerin tekrardan değerlendirmesi yapılmıştır. Araştırmadaki verilerin güvenirliliğinin sağlanması için katılımcı teyidi sağlanmaya çalışılmıştır. Veri analizi sürecinde yapılan tema, kod işlemleri için eğitim yönetimi ve denetimi alanında uzman kişilerin kod ve temaların uyumu konusunda fikirleri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşme sırasında olumsuz olarak etkilenmemeleri için görüşme ortamında sessizlik sağlanmıştır. Araştırmanın bulgular bölümünde doğrudan alıntılara yer verilerek araştırmanın geçerliliği arttırılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın etik kurallar çerçevesinde olmasını sağlamak için ise öğretmenlerin isimleri gizli tutulmuş tüm katılımcılara kodlar verilmiştir. Araştırmada uzman görüşüne başvurulması ve katılımcı teyidi sağlanması araştırmanın geçerlilik ve güvenirliliğini arttırmaktadır (Denzin ve Lincoln, 2008).

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde yapılan analiz sonuçlarına göre elde edilen bulgulara alt problemlerin sıralaması esas alınarak yer verilmiştir.

Nicel Boyut Ait Bulgular

Öğretmen Algılarına Göre Okulların Kriz Yönetim Düzeyi Alt Problemine İlişkin Bulgular

“Öğretmen algılarına göre okulların kriz yönetimi algıları ne düzeydedir?” problemine ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Görüşlerine Göre Okulların Kriz Yönetim Düzeyi

Boyutlar	N	X	Katılma Sıklığı
İletişim	390	2,95	Kararsızım
Planlama	390	2,49	Katılmıyorum
Örgütlenme	390	3,44	Katılıyorum
Koordinasyon	390	2,94	Kararsızım
Genel	390	2,86	Kararsızım

Tablo 6'daki verilere bakıldığında öğretmen algılarına göre okulların kriz yönetim düzeyinin iletişim alt boyutuna ilişkin aritmetik ortalaması ($X=2,95$) koordinasyon alt boyutuna ilişkin ortalaması ($X=2,94$) genel boyutuna ilişkin ortalaması ($X=2,86$) ortalama puana sahip olduğu görülmekte ve kararsızım düzeyinde olduğu görülmektedir. Örgütlenme alt boyutunda ($X=3,44$) ortalama puan aldıkları görülmekte katılıyorum düzeyinde olduğu ve planlama alt boyutunda ($X=2,49$) ortalama puan aldığı görülmekte katılmıyorum düzeyinde olduğu görülmektedir. Ölçeğin genelinden öğretmenlerin aldıkları ortalama puana bakıldığında okulların kriz yönetim durumunun orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Cinsiyet Değişkenine Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Cinsiyet değişkenine göre okulların kriz yönetim düzeyleri arasında öğretmen algılarına göre anlamlı fark var mıdır?” alt problemine yönelik bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine İlişkin T-Testi Analizi Sonucu

Boyutlar	Cinsiyet	N	%	X	SD	p
İletişim	Kadın	81	20,8	2,95	.878	.996
	Erkek	309	79,2	2,95	.841	
Planlama	Kadın	81	20,8	2,48	.805	.939
	Erkek	309	79,2	2,49	.833	
Örgütlenme	Kadın	81	20,8	3,37	.976	.661
	Erkek	309	79,2	3,46	.948	
Koordinasyon	Kadın	81	20,8	2,94	.902	.989
	Erkek	309	79,2	2,94	.847	
Genel	Kadın	81	20,8	2,85	.790	.945
	Erkek	309	79,2	2,87	.771	

($p>.05$)

Tablo 7'deki verilere bakıldığında cinsiyet değişkenine göre okulların kriz yönetimi ölçeği genel düzeyine ilişkin öğretmen algılarının aritmetik ortalaması kadın öğretmenlerde ($X=2,85$) ve erkek öğretmenlerde ise ($X=2,87$) bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin genelinde ve planlama, iletişim, koordinasyon, örgütlenme alt boyutlarında p değerleri 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Ulaşılan bu p değerleri sonucunda öğretmen görüşlerine göre okulların kriz yönetim düzeylerinin cinsiyet değişkenine ilişkin anlamlı fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Ulaşılan bu sonuç öğretmenlerin cinsiyet durumunun okulların kriz yönetim düzeyinde etkide bulunmadığını göstermektedir.

Medeni Durum Değişkenine Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Medeni durum değişkenine göre okulların kriz yönetim düzeyleri arasında öğretmen algılarına göre anlamlı fark var mıdır?” alt problemine yönelik bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Medeni Durum Değişkenine İlişkin T Testi Analizi Sonucu

Boyutlar	Medeni Durum	N	%	X	SD	p
İletişim	Bekâr	141	36,2	3,03	.771	.454
	Evli	249	63,8	2,91	.886	
Planlama	Bekâr	141	36,2	2,54	.727	.553
	Evli	249	63,8	2,45	.877	
Örgütlenme	Bekâr	141	36,2	3,43	.838	.956
	Evli	249	63,8	3,44	1,015	
Koordinasyon	Bekâr	141	36,2	3,05	.791	.295
	Evli	249	63,8	2,88	.889	
Genel	Bekâr	141	36,2	2,93	.677	.445
	Evli	249	63,8	2,82	.822	

$p>.05$

Tablo 8'deki verilere bakıldığında öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre kriz yönetimi ölçeği genel boyutundan aldıkları ortalama puan değerleri incelendiğinde bekâr öğretmenlerin ($X=2,93$) evli öğretmenlerin ise ($X=2,82$) ortalama puan aldıkları görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin genelinde ve planlama, iletişim, koordinasyon, örgütlenme alt boyutlarında p değerleri 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Ulaşılan bu p değerleri sonucunda öğretmen görüşlerine göre okulların kriz yönetim düzeylerinin medeni durum değişkenine ilişkin anlamlı fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Ulaşılan bu sonuç öğretmenlerin medeni durumunun okulların kriz yönetim düzeyinde etkide bulunmadığını göstermektedir.

Eğitim Durumu Değişkenine Yönelik Bulgular

Araştırmanın "Eğitim durum değişkenine göre okulların kriz yönetim düzeyleri arasında öğretmen algılarına göre anlamlı fark var mıdır?" alt problemine yönelik bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin T Testi Analizi Sonucu

Boyutlar	Eğitim Durumu	N	%	$\bar{X}$	SD	p
İletişim	Lisans	336	86,2	3,01	.855	.056
	Lisansüstü	54	13,8	2,60	.704	
Planlama	Lisans	336	86,2	2,51	.837	.501
	Lisansüstü	54	13,8	2,37	.753	
Örgütlenme	Lisans	336	86,2	3,48	.962	.187
	Lisansüstü	54	13,8	3,16	.857	
Koordinasyon	Lisans	336	86,2	2,99	.874	.084
	Lisansüstü	54	13,8	2,62	.657	
Genel	Lisans	336	86,2	2,91	.787	.107
	Lisansüstü	18	13,8	2,59	.622	

$p>.05$

Tablo 9'daki verilere bakıldığında öğretmenlerin eğitim durumu değişkenine göre kriz yönetimi ölçeği genel boyutundan aldıkları ortalama puan değerleri incelendiğinde lisans eğitim durumu olan öğretmenlerin ($X=2,91$) lisansüstü eğitim durumu olan öğretmenlerin ise ($X=2,59$) ortalama puan aldıkları görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin genelinde ve planlama, iletişim, koordinasyon, örgütlenme alt boyutlarında p değerleri 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Ulaşılan bu p değerleri sonucunda öğretmen görüşlerine göre okulların kriz yönetim düzeylerinin öğretmenlerin eğitim durumu değişkenine ilişkin anlamlı fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Ulaşılan bu sonuç öğretmenlerin eğitim durumunun okulların kriz yönetim düzeyinde etkide bulunmadığını göstermektedir.

Yaş Durumu Değişkenine Yönelik Bulgular

Araştırmanın "Yaş durumu değişkenine göre okulların kriz yönetim düzeyleri arasında öğretmen algılarına göre anlamlı fark var mıdır?" alt problemine yönelik bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine İlişkin ANOVA Analizi Sonucu

Boyutlar	Yaş	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
İletişim	a.21-30	60	3,03	Gruplar arası	.54	2	.274	.380	.685	-
	b. 31- 40	288	2,96	Gruplar içi	91,6	387	.722			
	c.41 ve üzeri	42	2,78							
Planlama	a.21-30	60	2,86	Gruplar arası	5,04	2	2,524	3,876	.023	a-c
	b. 31- 40	288	2,47	Gruplar içi	82,72	387	.651			
	c.41 ve üzeri	42	2,09							
Örgütlem e	a.21-30	60	3,32	Gruplar arası	4,34	2	2,173	2,454	.090	-
	b. 31- 40	288	3,39	Gruplar içi	112,47	387	.886			
	c.41 ve üzeri	42	3,96							
Koordina syon	a.21-30	60	3,26	Gruplar arası	3,30	2	1,650	2,299	.105	-
	b. 31- 40	288	2,92	Gruplar içi	91,16	387	.718			
	c.41 ve üzeri	42	2,64							
Genel	a.21-30	60	3,06	Gruplar arası	1,39	2	.695	1,168	.314	-
	b. 31- 40	288	2,85	Gruplar içi	75,61	387	.595			
	c.41 ve üzeri	42	2,66							

Tablo 10'daki verilere bakıldığında öğretmenlerin yaş değişkenine göre kriz yönetimi ölçeği genel boyutundan aldıkları ortalama puan değerleri incelendiğinde 21-30 yaşları arasında olan öğretmenlerin ($X=3,06$), 31-40 yaşları arasında olan öğretmenlerin ($X=2,85$) ve 41 ve üstü yaşlarında olan öğretmenlerin ($X=2,66$) ortalama puana sahip oldukları görülmektedir. Yapılan ANOVA analizi sonucunda ölçeğin genelinde ve iletişim, koordinasyon, örgütlenme alt boyutlarında öğretmen görüşlerine göre okulların kriz yönetim düzeylerinde öğretmenlerin yaş değişkenine ilişkin anlamlı fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmış ($p>.05$) planlama alt boyutunda ise anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey analizi yapılmıştır. Yapılan Tukey analizi sonucunda gruplar arasında oluşan bu farklılığın 21-30 yaşlarında olan öğretmenler ile 41 ve üstü yaşlarında olan öğretmenler arasında olduğu görülmektedir. Ulaşılan bu farklılık yaşları 21-30 arasında olan öğretmenler lehinedir. Ulaşılan bu sonuç 21-30 yaşlarında olan öğretmenlerin okulların kriz yönetim durumlarında planlama düzeylerinin daha yüksek olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Hizmet Yılı Değişkenine Yönelik Bulgular

Araştırmanın "Hizmet Yılı değişkenine göre okulların kriz yönetim düzeyleri arasında öğretmen algılarına göre anlamlı fark var mıdır?" alt problemine yönelik bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Hizmet Yılı Değişkenine İlişkin ANOVA Analizi Sonucu

Boyutlar	Hizmet yılı	N	$\bar{X}$	Varyans Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
İletişim	a.0-5	87	3,34	Gruplar arası	5,72	3	1,908	2,778	.044	a-b
	b.6-10	192	2,84	Gruplar içi	86,51	386	.687			
	c.11-15	69	2,84							
	d.16 ve üzeri	42	2,83							
Planlama	a.0-5	87	2,96	Gruplar arası	9,44	3	3,148	5,063	.002	a- b,c,d
	b.6-10	192	2,41	Gruplar içi	78,32	386	.622			
	c.11-15	69	2,34							
	d.16 ve üzeri	42	2,10							
Örgütlenme	a.0-5	87	3,58	Gruplar arası	8,58	3	2,862	3,332	.022	b-d
	b.6-10	192	3,22	Gruplar içi	108,23	386	.859			
	c.11-15	69	3,50							
	d.16 ve üzeri	42	4,03							
Koordinasyon	a.0-5	87	3,42	Gruplar arası	8,92	3	2,975	4,381	.006	a- b,c,d
	b.6-10	192	2,85	Gruplar içi	85,54	386	.679			
	c.11-15	69	2,79							
	d.16 ve üzeri	42	2,64							
Genel	a.0-5	87	3,27	Gruplar arası	6,35	3	2,119	3,780	.012	a-b
	b.6-10	192	2,76	Gruplar içi	70,64	386	.561			
	c.11-15	69	2,75							
	d.16 ve üzeri	42	2,69							

Tablo 11'deki verilere bakıldığında öğretmenlerin hizmet yılı değişkenine göre kriz yönetimi ölçeği genel boyutundan aldıkları ortalama puan değerleri incelendiğinde 0-5 yıl arası hizmet yılı olan öğretmenlerin ($X=3,27$) ortalama puanının olduğu, 6-10 yıl arası hizmet yılı olan öğretmenlerin ($X=2,76$) ortalama puanının olduğu, 11-15 arası hizmet yılı olan öğretmenlerin ($X=2,75$) ortalama puanının olduğu, 16 ve üzeri hizmet yılı olan öğretmenlerin ($X=2,69$) ortalama puanının olduğu görülmektedir. Yapılan ANOVA analizi sonucunda ölçeğin genelinde ve iletişim, planlama, koordinasyon, örgütlenme alt boyutlarında öğretmen görüşlerine göre okulların kriz yönetim düzeylerinde öğretmenlerin hizmet yılı değişkenine ilişkin anlamlı fark oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<.05$). Gruplar arasında oluşan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek

için Tukey analizi yapılmıştır. Yapılan Tukey analizi sonucunda iletişim alt boyutunda gruplar arasındaki farklılık 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler ile 6-10 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenler arasında olduğu ve 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler lehine olduğu görülmektedir. Planlama alt boyutundaki anlamlı farklılık 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler ile diğer hizmet yılına sahip öğretmen grupları arasında ve 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler lehine olduğu görülmektedir. Örgütlenme alt boyutundaki anlamlı farklılık 6-10 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenler ile 16 ve üstü hizmet yılına sahip öğretmenler arasında ve 16 ve üstü hizmet yılına sahip öğretmenler lehine olduğu görülmektedir. Koordinasyon alt boyutundaki anlamlı farklılık 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler ile diğer hizmet yılına sahip öğretmen grupları arasında ve 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler lehine olduğu görülmektedir. Ölçeğin genel boyutuna ilişkin anlamlı farklılık ise 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler ile 6-10 yıl arası hizmet yılına sahip öğretmenler arasında olduğu ve 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

Okulun Bulunduğu Sosyoekonomik Çevre Değişkenine Yönelik Bulgular

Araştırmanın “Okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre değişkenine göre okulların kriz yönetim düzeyleri arasında öğretmen algılarına göre anlamlı fark var mıdır?” alt problemine yönelik bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Okulunun Bulunduğu Sosyoekonomik Çevre Değişkenine İlişkin ANOVA Analizi Sonucu

Boyutlar	Sosyoekonomik çevre	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	Sd	Kareler Ort.	F	p
İletişim	a. Düşük	153	2,86	Gruplar arası	.91	2	.456	.634	.532
	b. Normal	210	2,99	Gruplar içi	91,32	387	.719		
	c. Yüksek	27	3,16						
Planlama	a. Düşük	153	2,43	Gruplar arası	.67	2	.335	.489	.615
	b. Normal	210	2,55	Gruplar içi	87,10	387	.686		
	c. Yüksek	27	2,33						
Örgütlenme	a. Düşük	153	3,22	Gruplar arası	5,71	2	2,859	3,268	.541
	b. Normal	210	3,52	Gruplar içi	111,10	387	.875		
	c. Yüksek	27	3,77						
Koordinasyon	a. Düşük	153	2,90	Gruplar arası	.12	2	.062	.084	.920
	b. Normal	210	2,97	Gruplar içi	94,33	387	.743		
	c. Yüksek	27	2,93						
Genel	a. Düşük	153	2,78	Gruplar arası	.54	2	.274	.456	.635
	b. Normal	210	2,91	Gruplar içi	76,45	387	.602		
	c. Yüksek	27	2,95						

Tablo 12’deki verilere bakıldığında öğretmenlerin okulunun bulunduğu sosyoekonomik çevre değişkenine göre kriz yönetimi ölçeği genel boyutundan aldıkları ortalama puan değerleri incelendiğinde düşük sosyoekonomik çevrede bulunan öğretmenlerin ($X=2,78$) ortalama puan aldığı, normal çevrede bulunan öğretmenlerin ($X=2,91$) ortalama puan aldığı, yüksek çevrede bulunan öğretmenlerin ($X=2,95$) ortalama puan aldığı görülmektedir. Yapılan ANOVA analizi sonucunda ölçeğin genelinde ve iletişim, planlama, koordinasyon, örgütlenme alt boyutlarında öğretmen görüşlerine göre okulların kriz yönetim düzeylerinde öğretmenlerin okulunun bulunduğu sosyoekonomik çevre değişkenine ilişkin anlamlı fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$). Ulaşılan bu sonuç okulların bulunduğu sosyoekonomik çevrenin okulların kriz yönetim düzeyine etki etmediğini göstermektedir.

Nitel Boyuta Ait Bulgular

Okullarda Kriz Yönetimlerinin Geliştirilmesine Ait Bulgular

Katılımcılara yöneltilen, “Okullarda kriz yönetimlerinin geliştirilmesine yönelik olarak öğretmenler tarafından neler önerilmektedir?” sorusu hakkında elde edilen verilere ilişkin oluşturulan tema ve kodlar, Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. Okullarda Kriz Yönetimlerinin Geliştirilmesine İlişkin Görüşler

Alt Temalar	Kodlar	Katılımcı
Okul yönetimine yönelik öneriler	Okullarda kriz yönetim ekipleri kurulmalı	K1, K4, K11, K13, K14, K16, K19.
	Okullardaki kriz yönetim ekipleri denetlenmeli	K1, K13, K23.
	Kriz yönetimi ile ilgili tatbikatlar yapılmalı	K4, K7, K10, K11, K15, K18, K20, K24.
	Okul yönetimlerine ilk yardım eğitimi verilmeli	K3, K5.
	Kriz durumlarında lazım olacak araç-gereç temin edilmeli	K9, K16, K17, K18, K19, K25.
	Okul yönetimlerine kriz durumları hakkında seminerler verilmeli	K11, K12, K13, K14, K15, K22, K23.
Öğretmenlere yönelik öneriler	Kriz yönetim planları oluşturulmalı	K12, K16, K19, K20.
	Öğrencilere kriz durumları hakkında bilgilendirici çalışmalar yapılmalı	K11, K15, K17, K20, K22.
MEB'e yönelik öneriler	İlk yardım eğitimine yönelik seminerler yaygınlaştırılmalı	K2, K8.
	Kriz yönetimi konusunda uzman öğretmenler yetiştirilmeli	K3, K6, K23.
	Kriz durumlarına ilişkin seçmeli dersler oluşturulmalı	K22.
	Öğretmenlere ilk yardım eğitimi verilmeli	K3, K5, K21.
	Öğretmenlere kriz durumları hakkında seminerler verilmeli	K11, K12, K13, K14, K15, K22, K23.

Tablo 13'te yer alan okullarda kriz yönetimlerinin geliştirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde okul yönetimine yönelik öneriler, öğretmenlere yönelik öneriler ve MEB'e yönelik öneriler temalarının ortaya çıktığı görülmektedir. Okullarda kriz yönetimlerinin geliştirilmesine ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan aktarım yapılarak aşağıda sunulmuştur:

“Okullarda yaşanabilecek olası kriz durumları hakkında okul yönetimlerine ve öğretmenlere eğitici seminerler verilmelidir. Öğrencilere kriz durumları hakkında bilgilendirici çalışmalar yapılmalıdır. Kriz durumları olayları sözde kalmamalı pratiğe dökülmeli ve tatbikatlar yapılmalıdır. Okul müdürü başkanlığında krize müdahale ekibi kurulmalıdır.” (K11)

“Okullarda oluşabilecek kriz durumları hakkında okul yönetimlerine ve öğretmenlere seminerler verilmelidir. Okullarda kesinlikle kriz yönetimi ekipleri kurulmalıdır. Kurulan kriz yönetim ekipleri kesinlikle sürekli denetimi yapılmalıdır.” (K13)

“Her okulda kriz yönetim planı olmalı. Okullarda kriz yönetim kurulu oluşturulmalıdır. Okullardaki kriz durumlarında lazım olabilecek tüm eksiklikler giderilmelidir.” (K16)

“Kriz yönetim durumları ile ilgili planlar oluşturulmalıdır. Oluşturulan planlar kâğıt üzerinde kalmamalı. Kriz durumlarına ilişkin tatbikatlar yapılmalıdır. Ayrıca öğrencilere de kriz durumlarına ilişkin etkinlikler yapılmalıdır.” (K20)

“Öğrenciler için Millî Eğitim Bakanlığı kriz durumlarına ilişkin seçmeli dersler oluşturmalı. Öğrencilere kriz durumları ile ilgili etkinlikler, çalışmalar düzenlenmeli. Özellikle okul yönetimi ve öğretmenlere kriz durumları ile ilgili seminerler, eğitici çalışmalar yapılmalıdır.” (K21)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Nicel Boyuta İlişkin Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada öğretmen algılarına göre okulların kriz yönetim durumunun değerlendirilmesi ve çözüm önerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın ilk alt problemine ilişkin öğretmen algılarına göre okul kriz yönetim düzeylerinin ölçeğin genelinde, iletişim ve koordinasyon alt boyutlarında kararsızlık düzeyinde olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Örgütlenme alt boyutunda katılıyorum

düzeyinde ve planlama alt boyutunda katılmıyorum düzeyinde olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Ulaşılan bu bulgular öğretmen görüşlerinin okul yönetim kriz düzeylerinde genel düzeylerinde, iletişim ve koordinasyon düzeylerinde orta düzeyde olduğu, planlama alt boyutunda yetersiz düzeyde olduğu örgütlenme alt boyutunda ise orta düzeyin üzerinde olduğunu göstermektedir. Diker (2020), Karadağ (2022), Yurtsever (2022), Maya (2014), okullarda kriz yönetimi üzerine yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin okul kriz yönetim düzeylerinin ölçeğin genel boyutunda orta düzeyde olduğu bulgulara ulaşmıştır. Bu durum çalışmadan elde edilen bulgulara paralellik göstermektedir. Okullarda kriz yönetim düzeyinin orta düzeyde veya yüksek düzeyde olması okullarda kriz anında kararların hızlı şekilde yönetim tarafından alınabileceği ve uygulanabileceği şeklinde düşünülebilir (Sarı ve Sarı, 2020).

Öğretmenlerin okul kriz yönetim algılarında cinsiyetine göre ölçeğin genelinde ve alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğretmenlerin kriz yönetim ölçeğinden aldıkları ortalama puanlara bakıldığında erkek öğretmenler ile kadın öğretmenlerin birbirine yakın puanlar aldığı görülmekte ve bu bulgu okul yönetim düzeylerinde kadın ve erkek öğretmenlerin algılarının benzer düzeyde olduğunu göstermektedir. Akçınar (2022), Bıyıkoglu (2020), Ercan (2021), Karadağ (2022), Savcı (2008), Ulusoy ve Yavuz (2022), okul kriz yönetimleri üzerine yaptıkları çalışmada cinsiyetin öğretmenlerin okul kriz yönetim düzeyleri üzerinde etkide bulunmadığı bulgusuna ulaşmış ve bu bulgular araştırmamızın bulguları ile tutarlılık göstermektedir.

Öğretmenlerin okul kriz yönetim algılarında medeni durumuna göre ölçeğin genelinde ve alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğretmenlerin kriz yönetim ölçeğinden aldıkları ortalama puanlara bakıldığında evli öğretmenler ile bekâr öğretmenlerin birbirine yakın puanlar aldığı görülmekte ve bu bulgu okul yönetim düzeylerinde bekâr ve evli öğretmenlerin benzer düzeyde olduğunu göstermektedir. Yurtsever (2022), Ercan (2021) okullarda kriz yönetimi üzerine yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin okul kriz yönetim düzeylerinin öğretmenlerin medeni durumunun etkide bulunmadığı bulgusuna ulaşmış ve bu bulgunun araştırmamızın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Ulaşılan bu sonuç öğretmenlerin medeni durumunun fark etmeksizin kriz durumları hakkında bilinçlenmiş olmalarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Ercan, 2021).

Öğretmenlerin okul kriz yönetim algılarında eğitim durumuna göre ölçeğin genelinde ve alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğretmenlerin kriz yönetim ölçeğinden aldıkları ortalama puanlara bakıldığında lisans düzeyine sahip öğretmenler ile lisansüstü eğitime sahip öğretmenlerin birbirine yakın puanlar aldığı görülmekte ve bu bulgu okul kriz yönetim düzeylerinde lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan öğretmenlerin benzer düzeyde algıya sahip olduğunu göstermektedir. Savcı (2008) okul kriz yönetimleri üzerine yaptıkları çalışmada eğitim durumunun öğretmenlerin okul kriz yönetim düzeyleri üzerinde etkide bulunmadığı bulgusuna ulaşmış ve bu bulgu araştırmamızın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Ercan (2021), Karadağ (2022), Öztürk (2023), Sakaoğlu, Orbatu, Emiroglu ve Çakır (2020), okullarda kriz yönetimi üzerine yaptığı çalışmalarda öğretmenlerin eğitim durumunun okulların kriz yönetim düzeyinde etkide bulunmadığı sonucuna ulaşmış ve çalışmanın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir.

Öğretmenlerin okul kriz yönetim algılarında yaşa göre ölçeğin genelinde, iletişim, örgütlenme ve koordinasyon alt boyutlarında anlamlı fark bulunmamıştır ancak planlama alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur. Planlama alt boyutunda oluşan bu anlamlı fark yapılan analizler sonucunda 21-30 yaşları arasında olan öğretmenlerin lehine ile 41 ve üzeri yaşta bulunan öğretmenler arasında olduğu görülmektedir. Ulaşılan bu bulgunun 21-30 yaşları arasında bulunan öğretmenlerin okulların kriz durumlarında neyin nasıl yapılacağına bildikleri şeklinde düşünülmekte ve okulların kriz yönetim zamanlarında planlama düzeylerinin yüksek olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Ercan (2021), Yurtsever (2022) okul kriz yönetimleri üzerine yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin yaşlarının okul kriz yönetim durumlarına ölçeğin genel boyutunda etki etmediği bulgusuna ulaşmış ve çalışmanın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Yaşa ilişkin okulların kriz yönetim düzeylerinde fark olmamasının her yaş düzeyinde bulunan öğretmenlerin hizmet içi eğitimler ile kriz yönetim durumlarına ilişkin bilgilenmiş olabileceklerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Ercan, 2021).

Öğretmenlerin okul kriz yönetim algılarında hizmet yılına göre ölçeğin genelinde ve tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmuştur. Ulaşılan anlamlı farklılıklar ölçeğin geneli ve iletişim alt boyutunda 0-5 hizmet yılına sahip öğretmenlerin lehine ile 6-10 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler arasında görülmekte; koordinasyon ve planlama alt boyutlarında 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler ile diğer hizmet yılına sahip öğretmenler arasında olduğu ve 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler lehine olduğu görülmekte; örgütlenme alt boyutunda ise 6-10 yıl arası hizmet yılı olan öğretmenler ile 16 ve üzeri hizmet yılına sahip öğretmenler arasında ve 16 ve üzeri hizmet yılına sahip öğretmenler arasında olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Ulaşılan bu bulgular ölçeğin geneli ve iletişim alt boyutlarında 0-5 yıl hizmet yılı bulunan öğretmenlerin okul kriz yönetim düzeylerinin yüksek olduğunu göstermekte; koordinasyon ve planlama alt boyutlarında 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenlerin okul kriz yönetim düzeylerinin yüksek olduğunu göstermekte; örgütlenme alt boyutunda 16 ve üzeri hizmet yılı bulunan öğretmenlerin okul kriz yönetim düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Öztürk (2023) okullarda kriz yönetimi üzerine yaptığı çalışmada öğretmenlerin hizmet yılı durumuna göre okulların kriz yönetimleri düzeyinde 0-5 yıl hizmet yılı lehine anlamlı farklılığa ulaşmış bu bulgunun ve araştırmamızın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Maya (2014), Ulutaş (2010), okullarda kriz yönetimi üzerine yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin hizmet yılı durumuna göre okulların kriz yönetimleri düzeylerinde ölçeğin genel ve tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmış ve çalışmanın bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Adıgüzel (2007) yaptığı çalışmada ölçeğin genel boyutunda ve koordinasyon alt boyutunda 0-5 yıl hizmet yılına sahip öğretmenler lehine farklılığa ulaşmış 0-5 yıl hizmet yılı olan öğretmenlerin kendilerini daha yeterli gördükleri sonucuna ulaşmış ve çalışmanın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir.

Öğretmenlerin okul kriz yönetim algılarında okulunun bulunduğu sosyoekonomik çevreye göre ölçeğin genelinde ve tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğretmenlerin kriz yönetim ölçeğinden aldıkları ortalama puanlara bakıldığında okulun bulunduğu sosyoekonomik çevrenin düşük, normal ve yüksek olan öğretmenlerin birbirine yakın puanlar aldığı görülmekte ve bu bulgular okul yönetim düzeylerinde benzer düzeyde olduklarını göstermektedir.

Nitel Boyuta İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın nitel sorusu olan okullarda kriz yönetimlerinin geliştirilmesi önerilere ilişkin öğretmen görüşleri incelenmiş olup okul yönetimine yönelik öneriler, öğretmenlere yönelik öneriler, MEB'e yönelik öneriler temalarına ulaşılmıştır. Okul yönetimine yönelik öneriler teması içeriğine bakıldığında okullarda kriz yönetim durumlarının geliştirilmesi için okul yönetimlerinin okullarda kriz yönetim ekiplerini kurması, okullarda kurulan kriz yönetim ekipleri denetlenmesi, kriz yönetimi ile ilgili tatbikatlar yapılması, okul yönetimlerine ilk yardım eğitimi verilmesi, kriz durumlarında lazım olacak araç-gereç temin edilmesi, okul yönetimlerine kriz durumları hakkında seminerler verilmesi ve kriz yönetim planları oluşturulmasının önerildiği bilgilere ulaşılmıştır. Öğretmenlere yönelik öneriler teması içeriğine bakıldığında öğrencilere kriz durumları hakkında bilgilendirici çalışmalar yapılmasının etkili olabileceği önerisine ulaşılmıştır. MEB'e yönelik öneriler teması içeriğine bakıldığında ise MEB'in İlk yardım eğitimine yönelik seminerleri yaygınlaştırması, kriz yönetimi konusunda uzman öğretmenler yetiştirmesi, kriz durumlarına ilişkin seçmeli dersler oluşturması önerilerine ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlere ilk yardım eğitimi verilmesi, öğretmenlere kriz durumları hakkında seminerler verilmesi önerilerine ulaşılmıştır. Karadağ (2022), Ulusoy ve Yavuz (2022) okulların kriz yönetimi üzerine yaptıkları çalışmada okullarda kriz yönetim ekiplerinin oluşturulmasının, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kriz yönetim durumlarına yönelik seminerlerin yapılmasının okullarda krizlerin azaltılmasına katkı sağlayacağı sonucuna ulaşmış ve çalışmanın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Özsezer (2014) yaptıkları çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere ve okul yöneticilerine ilk yardım ve kriz yönetimi konusunda hizmet içi eğitimlerin yapılmasının okullarda krizlerin azaltılmasına olumlu etki edebileceği sonucuna ulaşmış ve çalışmanın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Öztürk (2023) yaptığı çalışmada okullarda uygulamaya yönelik tatbikatların yapılmasının okulların kriz yönetimlerine fayda sağlayacağı sonucuna ulaşmış ve çalışmanın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Saka (2021) yaptığı çalışmada okullarda öğretmen ve

öğrencilerin kriz yönetimi konusunda bilgilendirilmesi, tatbikatların yapılması, kriz yönetim ekiplerinin kurulması, Millî eğitimin krizlere yönelik eğitim sunmasının okullarda krizi önlemede etkili olabileceğini belirtmiş ve çalışmanın bulgusu ile tutarlılık göstermektedir.

Öneriler

Araştırmanın sonuçlarından hareketle aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- Öğretmenlerin yaş durumunun okul kriz yönetiminin planlama boyutunda anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yaşları arasındaki planlama boyutuna ilişkin oluşan farkın kapatılmasına yönelik çalışmaların yapılmasının okul kriz yönetim durumlarının planlama boyutuna katkı sunacağı düşünülmektedir.
- Öğretmenlerin hizmet yılı durumunun okul kriz yönetim durumlarının genelinde ve tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin hizmet yılı sürelerine ilişkin oluşan bu farklılığın kapanmasına yönelik her hizmet kademesinde bulunan öğretmenlere okul kriz yönetim durumuna ilişkin eğitici çalışmaların yapılmasının öğretmenlerin kriz yönetim düzeylerine katkı sunacağı düşünülmektedir.
- Okul yöneticilerine ve öğretmenlere kriz yönetimi konusunda hizmet içi seminerlerin verilmesinin okulların kriz yönetim düzeylerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Okullarda kriz yönetim ekiplerinin kurulmasının, eğitilmesinin ve denetlenmesinin okullarda oluşacak krizlerin en az zararla atlatılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Okul yöneticileri ve öğretmenlere ilk yardım konulu hizmet içi eğitimlerin sunulmasının kriz durumlarında krizin zararlarının azaltılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Okullarda kriz yönetim durumlarını ölçen ölçeklerin yenilenmesi, geliştirilmesi ve güncellenmesinin okulların kriz yönetim düzeylerine fayda sağlayacağı düşünülmektedir.
- Bu araştırma sonuçlarının genellenebilmesi için farklı değişkenlerin ve örneklem gruplarının kullanıldığı araştırmaların yapılmasının kriz yönetimi konusuna katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Bu araştırma örnekleminin sınırlı sayıda olmasından dolayı daha büyük örneklem gruplarına, kitlelere bu araştırmanın uygulanması araştırmanın konusu açısından güvenilirlik ve geçerliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adams, C. M., & Kritsonis, W. A. (2006). An analysis of secondary schools' crisis management preparedness: National implications. *Doctoral Forum National Journal for Publishing and Mentoring Doctoral Student Research*, 1(1), 1-7.
- Adıgüzel, S. (2007). *İlköğretim okul müdürlerinin deprem ile ilgili kriz yönetimine ilişkin yeterlikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akçınar, M. (2022). *Pandemi döneminde özel hastanelerde kriz yönetimi faaliyetleri konusunda çalışan algıları: Ankara ili örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Aksu, A. ve Devenci, S. (2009). İlköğretim okulu müdürlerinin kriz yönetme becerileri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 4(2), 448-464.
- Aydemir, M. ve Demirci, M. K. (2005). Son dönemlerde yaşanan krizlerin işletmeler üzerindeki olumlu etkilerinin analizi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 65-81.

- Baltaş, Z. (2004). *Krizde fırsatları görmek: Yöneticiler için krizde yönetim el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bıyıkoglu, C. (2020). *İlköğretim okul yöneticilerinin kriz yönetimi becerilerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Bozgeyik, A. (2004). *Krizleri fırsata dönüştürmek*. İstanbul: Hayat.
- Brock, S. E., Sandoval, J., & Lewis, S. (2000). *Preparing for crisis in the schools: A manual for building school crisis response teams* (2 nd ed.). Brandon. VT: Clinical Psychology Publishing Company.
- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (Çev. Ed.: Bütün, M. & Demir, S. B.) (5. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları, tasarımı ve yürütülmesi* (Çev. Ed.: Y. Dede ve S. B. Demir). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çetin, A. (2001). *Örgüt-çevre etkileşimi açısından kriz yönetimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2008). *Introduction: The discipline and practice of qualitative research*.
- Diker, E. (2020). Kovid-19 Salgını Döneminde Sosyal Medya Kullanımı. *TRT Akademi Dergisi*, 5(10), 1249.
- Diñer, Ö. (1998). *Stratejik yönetim ve işletme politikası* (5. Baskı). İstanbul: Beta.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisini rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(25), 63-74.
- Döş, İ. ve Cömert, M. (2012). İlköğretim okullarında kriz yönetimi hakkında okul müdürlerinin görüşleri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 329-346.
- Ercan, F. (2021). *Ortaokul müdürlerinin stratejik liderlikleri ve kriz yönetimi becerileri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Genç, N. (2005). *Yönetim ve organizasyon: Çağdaş sistemler ve yaklaşımlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference* (10th Edition). Boston: Pearson.
- Gerçik, İ. Z. (2002). *Örgüt kültürünün yöneticilerin krize hazırlıklı olma durumuna etkisi: Pendik sanayi bölgesinde yapılan bir uygulama* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karaağaç, T. (2013). Kriz yönetimi ve iletişim. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 0(49), 117-132.
- Karasar, N. (2022). *Bilimsel araştırma yöntemi* (22. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kavan, N. ve Özdaş, F. (2022). Demokratik öğrenme ortamının inşasına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 1598-1623.
- Kovoor-Misra, S., Clair, J. A., & Bettenhausen, K. L. (2001). Clarifying the attributes of organizational crises. *Technological forecasting and social change*, 67(1), 77-91.

- Maya, İ. (2014). Kamu ilkokullarında yöneticilerin sergiledikleri kriz yönetimi beceri düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 12(23), 209-235.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskı) (Çev. Ed.: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Mertler, C. A., & Vannatta, R. A. (2005). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation* (3rd Edition). United States: Pyrczak Publishing.
- Ocak, Y. (2006). *Ortaöğretim okullarında kriz yönetimi:(Edirne ili örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Ögel, K., Tarı, I. ve Yılmazçetin, C. E. (2005). *Okullarda suç ve şiddeti önleme*. İstanbul: Yeniden.
- Özdevecioğlu, M. (2002). Krizin işletmelerin yönetsel ve örgütsel yapısı üzerindeki olumsuz etkileri ve Kayseri sanayi işletmelerinde yapılan bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 0(19), 93-114.
- Özsezer, S. (2014). *Liselerde kriz yönetimine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Öztürk, C. (2023). *Yükseköğretim kurumlarında kriz yönetimi covid-19 tedbirleri konusunda Mardin Artuklu Üniversitesi örneği (bir durum çalışması)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.
- Pira, A., & Sohodol, Ç. (2015). *Kriz yönetimi, halkla ilişkiler açısından bir değerlendirme* (5. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Saka, A. (2021). *Okul müdürlerinin kriz yönetimi: Covid 19 sürecindeki tutumları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize.
- Sakaoğlu, H. H., Orbatu, D., Emiroglu, M. ve Çakır, Ö. (2020). Covid-19 salgını sırasında sağlık çalışanlarında Spielberger durumluk ve sürekli kaygı düzeyi: Tepecik hastanesi örneği. *Tepecik Eğitim ve Araşt. Hast. Dergisi*, 30(2), 1-9.
- Sarı, E. ve Sarı, B. (2020). Kriz zamanlarında eğitim yönetimi: Covid-19 örneği. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(2), 49-63.
- Savcı, S. (2008). *Orta öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin kriz yönetimine ilişkin alguları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Sayın, N. (2008). *Ortaöğretim kurumlarında kriz yönetimi stratejisinin incelenmesi (İstanbul ili örneği)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. New York: Teachers College Press.
- TDK. (2021). Güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Tutar, F., Kocabay, M. ve Arıç, H. (2007). Firmaların yenilik (inovasyon) yaratma sürecinde serbest bölgelerin rolü: Kayseri serbest bölgesi örneği. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Sosyoekonomik Araştırmalar Dergisi*, 0(3), 195-203.
- Tüz, M. V. (2014). *Kriz yönetimi: Uygulama için temel adımlar*. Ankara: Nobel Yayın.
- Ulusoy, Z. K. ve Yavuz, Y. (2022). Okul müdürlerinin kriz yönetimi becerilerinin liderlik stilleri açısından incelenmesi (İzmir örneği). *International Journal of Trends and Developments in Education*, 2(1), 28-47.
- Ulutaş, S. (2010). *Kriz yönetimi ve dönüşümcü liderlik* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurtsever, G. (2022). *Okul yöneticilerinin otantik liderlik davranışları ile kriz yönetimi becerileri arasındaki ilişki ve bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.